

PSYKIATRIIN 50 ÁR

Í DAG BER TIL AT LIVA VIÐ SÁLARLIGUM AVBJÓÐINGUM

Tilgongdin frá innleggjan til ambulantu viðgerðina hevur havt við sær, at fólk í dag hava tað betri, og tey megna eitt vanligt lív hóast sálarligar avbjóðingar. Eingin er ein diagnosa. Men okkum tørvar opinleika og tolsemi fyri at koma á mál

Psykiatriska viðgerðin í Føroyum er ung við einans 50 árum á baki, og hartil hevur hon verið í gjøgnum umfatandi broytingar, síðani hon byrjaði. Í dag vera allarflestu sjúklingar viðgjørdir ambulantly. Ambulant viðgerð fevnir um nógv og ymisk tilboð, og hugtakið ambulantly tilskilar einamest, at ein ikki er innlagdur. Tvs, at sjúklingar koma inn á psykiatriska ambulatorið til samrøður av ymsum slag.

Vit bjóða kognitivar viðgerðir fyri bólkar og einstaklingar, og vit royna sum útgangsstøði at skipa viðgerðina fyri bólkar, eitt nú innan tunglyndi og ótta. Men eru fólk ikki klár at luttaka í bólki, kunnu vit eisini taka samrøðurnar einsæris, greiðir leiðari, Birgit Andersen, frá.

Vaksin við ADHD er eitt av teimum økjum, sum ambulanta viðgerðin tekur sær av, og tekur hon sær av útgreining, viðgerð og uppfylging.

Tíverri eru tað fleiri vaksir sum ongantíð hava fingið hjálp til hesar avbjóðingar, tá tey vóru børn ella ung, og enn bíða eftir at fáa hjálp. Tað eru ikki so nógv ár síðan, at vit byrjaðu at útgreina vaksir við hesum avbjóðingum. Hildið var, at tað var nakað, sum bara børn høvdu. Men øll hava jú eina ferð verið børn, og vit síggja fleiri vaksir, sum ongantíð hava fingið staðfest sjúkuna og harvið heldur onga hjálp.

Eisini hoyrir oligofreni til deildina, sum snýr seg um fólk, sum hava menningartarn og sálarligar avbjóðingar.

Psykiatrisk depilin hevur samstarv við konsulent, sum er serlækni innan økið, og hesin hevur samrøður við sjúklingin, familjuna og bústaðin hjá sjúklinginum. Birgit greiðir frá, at tað er av stórum týðningi, at tey avvarðandi eru við í viðgerðini av sjúklinginum.

Tað hevur týðning, at tey avvarðandi eru við, fyri at viðgerðin kann lukkast, tí familjan er sum oftast partur av umhvørvinum hjá tí einstaka, og tað eru tey, sum kenna viðkomandi best.

'Hjá Árna'

Birgit er sjúkrarøktarfrøðingur, og hon hevur starvast í Psykiatriini í 31 ár. Hóast starvið er eyðkent av sjúku og sálarkvøli, er hon fegin um, at hon fyri 31 árum síðani valdi at geva psykiatriini eina roynd. Ætlanin var, at hon bert skuldi vera eitt ár fyri at royna okkurt nýtt.

Men eg fór ongantíð avstað aftur. Mær hevur dámt ógvuliga væl í psykiatriini, og tað geri eg framvegis. Tað er eitt

gevandi arbeiði, har ein má arbeiða við sær sjálvum sum persóni og í mun til arbeiðið sum heild. Tað hendir nógv innan hetta økið, og tað at vera við til at gera ein mun fyri tey fólkinum eg mæti, tað er motiverandi í sær sjálvum - og eftir 31 ár haldi eg tað framvegis vera eina spennandi uppgávu.

Fyri 31 árum síðani hevði depilin fleiri enn 70 seingjarpláss, og tað var vanligt, at sjúklingar búðu á Psykiatriska deplinum, sum eisini varð róptur 'Statshospitalið' ella 'hjá Árna'. Navnið kom av, at fólk við sálarligum avbjóðingum fyrr vóru send til Danmarkar, og tá psykiatarin Árni Olsen síðani fekk í lag avtalu um at taka sjúklingarnar heim aftur úr Danmark, varð deildin á mannarnum rópt 'Statshospitalið' ella 'hjá Árna'.

Tá eg byrjaði at arbeiða her í 1988, vóru tað framvegis fólk, sum búðu á deildunum. Tey búðu fyra til seks fólk á nøkrum stovum, annars vóru tey tvey og tvey á hvørjari stovu. Tað vóru bert tvær einastovur á

hvørjari deild. Inni á deildini royndi man at skipa ein gerandisdag fyri sjúklingarnar, við at tey luttóku í ymsum slagum av arbeiði og ítrivum, sum at velja eplir o.a.

Fleiri av teimum, sum fluttu heim og inn á deildina her, eru ikki til longur, meðan onnur eru komin seg so mikið væl, at tey eru flutt á sambýli í dag.

Í dag telur innleggingardeildin 19 pláss, og hon er býtt í tvær viðgerðardeildir, eina intensiva lukkaða deild og eina opna deild.

Hjálp í nærumhvørvinum

Seinast í 1980 árunum og fyrst í 1990 árunum varð byrjað at veita viðtalur uttan fyri depilin. Psykiatarar fóru út um landið at vitja læknaviðtalurnar hjá kommunulæknunum fyri at hava viðtalur við teir borgarar, sum høvdu psykiatriskar avbjóðingar. Hetta var ein liður í at veita borgarum tænaðuna í nærumhvørvinum, men átakið datt niður fyri, tá kreppan kom. Um ein skuldi hava hjálp og viðgerð, so noyddist ein til

Havnar og lata seg innleggja.

Birgit greiðir frá, hvussu kognitiva viðgerðin vaks fram miðskeiðis í 1990 árunum.

Tá varð ein innlagdur fyri at fáa kognitiva viðgerð. Ofta í ein heilan mánað, sum merkti, at ein varð tikin frá sínari familju, starvi og sínum gerandisdegi sum heild.

Í dag er nógv tann størsti parturin av viðgerðini á psykiatriska deplinum ambulantly, og tað er úrslit av einari tilgongd, sum er bygd upp yvir nógv ár. M.a. byrjaði man aftur í 2007 við at bjóða økispsykiatriina í nøkrum pørtum av landinum, við tí fyri eyga at veita viðgerð og røkt í nærumhvørvinum hjá borgaranum. 10 ár seinni dekkar tænaðan alt landið.

Í dag verður dentur lagdur á týðningin av at hjálpa sjúklinginum, har hann er. Tó so, viðhvørt er tað neyðugt at innleggja, og tí skal tað vera møguleiki fyri, eisini frammyvir.

Í ambulantu viðgerðini koma koma fólk til viðtalur, regulering av heilivágsviðgerð,